УДК 631.361.025/027

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА РІПАКУ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Ковальов С.Г., магістрант
(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка)

Виробництво ріпакової олії в Україні за останні 5 років збільшилося у 30 разів — з 5 тис. до 148 тис. т. Вся вироблена продукція експортується в ЄС, Індію, Китай. Серед європейських держав за останні роки найбільшим споживачем стала Італія — на неї довелося 32% продажів української ріпакової олії. Крім європейців, цей продукт активно імпортують Китай і Індія — в загальному обсязі українських продажів на них доводиться 32 і 9,3% відповідно.

Власники вітчизняних переробних підприємств за останні роки більше приділяють уваги цій культурі та планують у перспективі будівництво нових потужностей з її переробки. Найбільший виробник ріпакової олії в Україні щорічно випускає близько 100 тис. т цього продукту [1].

Ґрунтуючись на даних аналітиків ODA Ukraine, очікується, що в 2017/18 році попит на ріпак/канолу в світі дещо зросте в контексті збереження напруженості на ринках пальмової та соєвої олій, хоча останнім часом ми відзначаємо незначне поліпшення ситуації в комплексі рослинних олій. [2]

Україна може скористатися ситуацією на світовому ринку та експортувати або переробити на олію і шрот вирощений урожай. Щорічно близько 85% валового виробництва ріпаку продається за межі країни. Експортний потенціал ріпаку в поточному сезоні оцінюється на рівні 1 млн т [1].

На внутрішньому ринку спостерігалися рекордно високі закупівельні ціни на це насіння. Якщо на початку серпня 2014 року середні ціни в Україні на ріпак технічний становили 4,3-4,5 тис. грн/т, продовольчий — 4,4-4,6 тис., то в травні червні 2015/16 року цінова ситуація утримувалася на рівні 7,5-7,6 тис. грн/т.

При вирощуванні ріпаку озимого загальні господарські витрати на 1 га згідно з проведеними розрахунками становитимуть 14,7 тис. грн. За врожайності 35 ц/га собівартість 1 т продукції дорівнюватиме 4,2 тис. грн. При ціні реалізації ріпаку нового врожаю у 6 тис. грн/т прибуток з 1 га становитиме майже 6,3 тис. грн, що забезпечить рентабельність на рівні 43%. Такий рівень рентабельності дає змогу повернути витрачені на вирощування ріпаку кошти та додатково отримати 0,43 грн на кожну 1 гривню, вкладену у виробництво [4].

Проте виробнитцво ріпаку має й вельми відчутні мінуси, а саме:

- друга після соняшника культура, яка виносить із ґрунту найбільшу кількість азоту;
- вимогливість до мінерального підживлення та умов його проведення. Дефіцит азоту швидко призводить до захворювання рослин та ураження великою кількістю хвороб;
- токсичність при переробці. [5];

- неефективна очистка зернових сумішей на зерноочисних машинах внаслідок їх механіко-технологічних властивостей та ін..

Одним з головних завдань збільшення обсягів виробництва зерна є забезпечення якісним насіннєвим матеріалом.

Науковцями ХНТУСГ імені Петра Василенка розроблено конструкцію ефективного пневмосепаратора з нахиленим повітряним каналом. Відмінність та інноваційність розробки пояснюється варіативністю дії повітряного потоку на шар зерна, який входить до основного каналу. За допомогою жалюзі швидкість повітряного потоку в різних точках робочої зони нахиленого каналу задана. Попередні випробування даної конструкції на таких культурах, як пшениця, ячмінь, горох, нут, кукурудза та ін. показали значну ефективність та надійність конструкції, яка перевищує на 30-50% існуючі розробки.

Таким чином, з аналізу стану виробництва ріпаку в Україні і світі встановлено тенденцію росту, яка пояснюється рентабельністю даної культури. Враховуючі властивості зернової суміші ріпаку та успішний досвід використання пневмосепаратору з нахиленим каналом на різних культурах [3] пропонується його використання на розділенні насіння ріпаку, що дозволить збільшити ефективність післязбиральної обробки та врожайність в цілому.

Список літератури

1. Маслак О. «Перспективи вирощування та реалізації ріпаку» [Електронний ресурс]: журнал «Агробізнес Сьогодні (№13(332) липень 2016) – Режим доступу до журналу: http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/5854-perspektyvy-vyroschuvannia-ta-realizatsiii-ripaku.html

2. «Світове виробництво ріпаку в 2017/18» [Електронний ресурс]: аграрне інформаційне агенство Agravery (від 26 серпня 2017) – Режим доступу до сайту: http://agravery.com/uk/posts/show/svitove-virobnictvo-ripaku-v-201718-mr-zroste-na-11-mln-t.

3. Особливості підготовки насіння ріпаку на пневмосепараторі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 2017 р.), М-во аграр. політики, Хар. нац. тех. ун-т сіл. госп-ва ім. П.Василенка. – Х.: Хар. нац. тех. ун-т сіл. госп-ва ім. П.Василенка, 2017. – 10с.

4. Маслак О. «Привабливість ріпаку [Електронний ресурс]: журнал «Агробізнес Сьогодні – Режим доступу до журналу: http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/3337-pryvablyvist-ripaku.htm

5. «5 переваг та 5 недоліків вирощування ріпаку. Особливості технології» [Електронний ресур]: сайт Superagronom – Режим доступу до сайту: https://superagronom.com/articles/63-5-perevag-ta-5-nedolikiv-viroschuvannya-ripaku-osoblivosti-tehnologiyi.